

Може се приметити да поема "Апаурин" протиче у сразу стихова какви су: "Та шта је за нас овај свет: / место за забаву, експеримент" и стихова: "Осуђен сам на живот међу људима, / очекујем сваког часа ударац сечива"... Између ескапизма и осујећености.

После дуже песничке паузе нова књига Андреја Живора потврђује да песник истрајава на самосталном, од матице савремене српске поезије помало одвојеном току, проширујући властиту, јединствену књигу радозналости и очекивања.

Васа Павковић

QUO VADIS POSTMODERNICUS

Миодраг Радовић: "Мали прилог историји несреће",
Цветник, Нови Сад 1996.

Заиста, мали књижевни првенац М. Радовића о "историји несреће", или како би то Е. Сноран назвао "кратак преглед распадања". Непуних двадесетак текстова - песама о несрећи. Пре свега, урбаној несрећи у којој сам себе одређује и песник. А може бити и у несрећи историјској, у несрећи историјској, у несрећним улицама, у несрећној поезији, у несрећном језику, у смрти, у игри, у животу, пред крај искомплексираног и надменог 20. века...

1.

Најпре, песников однос према сопственом поетском избору или плуралистичким могућностима постмодерне, уколико је слобода могућност избора? Иронија и самоиронија, наспрам бизарне свакидашњице беспризорних, и зачуђеност као и запитаност над сопственом, песничком и спутилном - урбаном битисању у њој.

2.

Каткад иронија, као одбрамбени механизам спрам тог и таквог окружења, бива савладана тескобом и резигнацијом романтичарске провинцијенције (скоро до носталгије - Госпа Талимска).

Само на час, да би затим стиховима, свом јачином иронија прерасла у гротескну слику коју намеће дух глобалне паланке-бујица поремећених вредности, аутентичне, балканске хипокризије "гламура", постмодерних проститутки са железничке станице, бугарских јакни, попут униформи и остали облици егзибиционизма субкултуре, проистекле из националистичке, већ уморне еуфорије.

3.

Испитивање и утврђивање сопствене мере у том и таквом свету. Мерило вредности или можда одбрамбени механизам осетљивог песничког бића, у овом случају јесте (смао)иронија. Покушај да се суштина (где ли је наћи?) сагледа кроз, помало сијоранску раздражљивост, додуше још увек благог цинизма, дакле несвесно ограђујући и опрезно штитећи још увек свој "млађахни ехо", спрам моћне деструкције распадања!

4.

Језик примерен. У урбаном језикословљу, скупене (не)моћи креације (попут сапетог коња!) у условима брзе комуникације на нивоу прости референце, штурих језичких еквивалената, још веће отуђење, још већи јаз. Зазвучи понекад стидљиво или можда и иронично "пречанско-гражданска" интонација, по које каденце из стиха

"радичевићевског" (Госпа Талимска) или још изразитије у песми Најтоплије захваљујем, Ваше величанство смрти, у стиховима, цитат: "...ил' међ' црне хорде, а оне танцују..."

5.

Метафора-шта је то? - истоимена песма, провокативног наслова. Или је то недоумица - постмодерна, шта је то? - збир разноразних текстова који се свде на ред поезије, ред прозе...? А можда и филозофска запитаност - није ли то све оно што не сањам, а што ми се не дешава...

Quo vadis homo poeticus (postmodernicus)?

6.

Исказ транспарентан, најчешће наративан. И стихови испевани у приповедачкој интонацији. Углавном, текст увек покренут недоумицама одмереног умовања у свим питањима која ипак преиспитује, као и сваки песник, било да је поетику засновао на традиционализму, или неком - "изму"...

7.

Песме из ове збирке су једноставне, непретенциозне и јасне у својој поетској намери - да свет из свог угла виђења, језички означе. Ипак основна вредност ове прве збирке, недвојбено је недоумица: одакле да се крене, од постмодерне ка традицији или обрнуто. М. Радовић се већ чини се, подсвесно определио. Време ће показати његово искуство поезије или можда кратке приче, у сваком случају, помала се један будући, аутохтони песнички свет у нашем, помало немуштом језичком окружењу.

Свејлана Гајин-Ноџо

ПЕСНИЧКИ ПРЕПЕВИ У 1997.ГОДИНИ

Вислава Шимборска: ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ
(избор Бисерка Рајчић;
превели Петар Вујичић и Бисерка Рајчић)
РАДИО Б92, Београд

Од малопознате пољске песникиње, објављиване у малим издавачким кућама и у малом тиражу, до најпознатије и највеће пољске песникиње, али и песникиње коју већ сврставају у сам врх светског песништва и придају јој ласкаве епитете највеће песникиње XX века - какав је пут, какве потешкоће, какви напори и одрицања, најбоље зна она која је такав, сизифовски успон и сама савладала, након готово педесет година.

Прве песме објавила је 1945. а светска признања почела су јој пристизати тек последњих неколико година. До тада је живела углавном повучено, далеко од публицитета, па и од неког лагоднијег живота, преживљавајући у најбољем смислу те речи, али не одричући се поезије.

Из тога би могло проистећи да је написала много. Изненађују подаци: тек 9 танушних књижица, нешто преко 200 песама, од којих су се, у овом избору Бисерке Рајчић нашле скоро све ваљане - њих 190.

Захваљујући једном оваквом труду (и избору), Шимборска више није непознаница. А читање њених песама, захваљујући поузданим (и више од тога) преводима, није само императив тренутка, потреба да се задовољи радозналост (знатижеља), већ истински изазов оног што Чеслав Милош препознаје као "велики тријумф пољске поезије XX века"...

Едвард Стахура: MISSA PAGANA
(избор и превод с пољског Бисерка Рајчић),
Књижевна омладина Србије, Београд

И раније смо, кроз књижевну периодику, захваљујући афинитету Бисерке Рајчић за овог аутора, имали прилике да читамо преводе овог необичног трубадура шездесетих и седамдесетих. Пред нама је, коначно, и прва књига превода код нас, али зато и књига која овог јединственог, савременог пољског песника на најбољи могући начин репрезентује. Нетипичан за Пољака, Стахура је рођен у Француској, 1937. године, детињство провео у Пољској, а младост - у скитњама по свету. Попут својих далеких узора - трувера и трубадура, али и париских клошара, на једној и америчких битника и хипика, на другој страни, он је, са гитаром у руци и ранцем на леђима, преживљавао од данас до сутра, од прилога које су му остављали становници великих светских престоница, баш као и наши Истриани, скандинавци, мексиканци и американци... Део тих "песاما за гитару" заступљен је и овим избором.

Његова интересовања су била различита: дебитовао је као песник и преводилац с енглеског, француског и шпанског језика, писао је и лирско-философску прозу, тј. у сталном трагању за савршеном формом огледао се у најразличитијим књижевним жанровима, деструисао их, трансформисао према свом заносу, замисли и намени: непоновљивости, превазилажењу претходног, резултатима провере њиховог смисла, смисла уопште, вредности...

Извршио је самоубиство 1979. године. Посмртно су његова дела објављена у пет томова. Пред српским читаоцима је избор из њих. И, претпоставимо, оно највредније - поема "Много ватре", из 1963.г., као и одломци из поеме "Missa pagana".

ЕЗРА ПАУНД, РАНЕ ПЕСМЕ
(избор песама, превод са енглеског
поговор Милан Ђорђевић)
Октоих, Подгорица

Дуго после избора из чувених "Кантоса", најзад стиже до нас и онај мање знани Паунд, његове "ране песме", кратке лирске форме, блиске римској, па и кинеској лирици, супротне потоњим економским и политичким теоријама којима је у једном тренутку довео у питање и своју егзистенцију, не само поетску суштину.

Марина Цветајева: ХВАЛА ВРЕМЕНУ
(изабране песме, приредила Милица Николић,
више преводилаца)
КОВ

Изабрана Цветајева. Без неког непосредног повода, сем оног, најважнијег - реч је о песникињи која (најзад) има своје читаоце и у Русији и у свету, а код нас понајвише захваљујући управо Миличи Николић која је њена дела више пута приређивала (видети тротомна дела из 1990). И преводима (или прелевима) које су начинили: Олга Влатковић, Мирјана Вукмировић, Јелица Дреновац, Данило Киш, Злата Коцић, Тања Крагујевић и Људмила Лисина. Трагична или љубавна поезија, "експресивна лирика", која добро "звучи" и на српском језику... Шта још рећи а да не буде фраза или парафразирање већ знаног о овој песникињи, фасцинирани као многи пре нас (Рилке, рецимо, Бродски, или Киш) њеном дугом песмом, "Новогодишње":

*Живој и смртј изговарам са смешком
Скривеним - својим ћеш га доћићи појтом!
Живој и смртј изговарам са фуснојом...*

МАЛЕ ЉУБАВНЕ ПЕСМЕ
Антологија тамилске лирике
(са енглеског превела Зоја Карановић)
Просвета, Београд

Београдска "Просвета" је објавила *Антологију тамилске лирике*, прву такве врсте код нас. Њу је превела (на изванредан начин и приредила) Зоја Карановић, која је често и дуго боравила у Индији, а њени афинитети за индијску културу, традицију, и књижевност наравно, препоручују је за један овакав подухват, који није умањен ни чињеницом да је посегла за избором и преводом који је са тамилског на енглески језик сачинио Раманудан. Његов је и предговор о класичној тамилској поезији, који нас уводи у заиста изузетне, а нама непознате поетске светове.

Пред нама је избор из "Курундохеја", збирке од 400 љубавних песама, од којих свака садржи од 4 до 9 стихова. Чини га 51 песник, неки од њих су се потписивали једнославним именима, некад именом свога града, или су називани по својој омиљеној песничкој теми, односно познати по неким метафорама. Класична традиција тамилске поезије не истиче лично име. Изузетно је драгоцен и поговор који је, веровали или не, у Новом Саду, написао тамилски писац, а наш савременик, Рамеш, односно Нагарџунан, као још једну потврду аутентичности и несумњиве вредности онога што је у овим "Малим љубавним песмама".

АНТОЛОГИЈА АМЕРИЧКЕ ПОЕЗИЈЕ
Нови гласови
(избор и превод Нина Живанчевић)
КОВ

Четрдесетак песника, од којих је најстарији рођен почетком века, 1910, а најмлађи 1960. представљени са једном, односно више песама, на 180 страна, свакако су изазов, како са преводиоца и приређивача, тако и за љубитеље поезије. Познате школе и традиције, од "Њујоркшке" до "Блек Маунтин", од Бит поезије до тзв. Ренесансе Сан Франциска. Од песника, као што су Кенет Кох, Роберт Крили, Џон Ешбери, Френк О'Хара, Ален Гинзберг, до Чарсла Берјстина, Чарлса Симића и Боба Кауфмана. Са сталним призивањем Витмана, Паунда и Вилијамса.

Велик изазов. Посебно ако знамо да је подухват једног аутора, Нине Живанчевић, која је и сама песникиња, њеног вишегодишњег боравка у Америци, читања, упознавања и живљења с оним што је савремено америчко песништво.

Кад знамо да су неки од песника и њихове песме по први пут преведени на српски језик, значај њиховог појављивања у једној оваквој антологији је тим интригантнији.

Анри Мишо: КИНЕСКИ ИДЕОГРАМИ
(превео Јовица Аћин)
КОВ, Вршац

Можда ће, некоме, изгледати чудно уврштавање једне књижице са оваквим насловом међу највредније песничке препеве у минулој години код нас. Али, ако поверујемо да је Анри Мишо један од највећих песника нашег столећа, онда све оно чега се такне дух - или рука, једног таквог ствараоца бива поетски обележено.

Слажем се са рецензентом и преводиоцем *Кинеских идеограма* Анрија Мишоа, да је пред нама једно "фантастично поетско делце о идеограмима и њиховом калиграфисању".